

ne ustvarjajo določeni vplivi radiestezijskega sevanja ali pa bioplazmičnega valovanja. Prav tako kot tudi nekateri panji po drugih čebelnjakih oziroma celi čebelnjaki na določenih mestih. Očitno je tudi, da to sevanje, oziroma valovanje na nekaterih mestih bolj privablja zajedavca kot na drugih ali pa je ta ali oni gostitelj manj odporen proti pršici. Prav tako je tudi določen človek bolj vabljen za stenice, ki ga od daleč zavohajo, medtem ko se soseda izognejo.

Če je temu tako, bi veljalo razmisliti, kako bi se take in podobne predpostavke

koristno uveljavile v praksi pri zatiranju varooze. Morda bi se take panje, kot sta opisana, dalo uporabiti kot nekakšna lovila, v katerih bi intenzivneje kot v drugih panjih uničevali zajedavca.

Tako ali tako, v sili vrag še muhe lovi, pravi pregovor. Nič ne bo škodilo, če v svoji nemoči proti zajedavcu varoi poskusimo tudi na ta način zavezati njegovo uničevalno pot v naše čebelnjake. Treba se je le otesiti predsodkov, z bistrim opazovanjem spoznati njegove življenjske navade in poskusiti.

## NAČIN ČEBELARJENJA IN RAZMNOŽEVANJE VAROE\*

inž. LUDVIK KLUN

Deset let bo že, kar smo se slovenski čebelarji v svojih čebelnjakih prvič srečali z zahrbtnim in nevarnim zajedavcem varoo. V tem času smo dodobra spoznali, kako usodne posledice ima na čebeljo družino in na čebelarjenje. To dokazujejo tudi mnogi opusteli čebelnjaki, predvsem ob kmetijah na podeželju, kjer ostareli čebelarji zaman čakajo boljše čase, ko bodo njihove čebele spet obletavale sadno drevje in polja ob domačijah.

Dosedanji način boja z varoo je kakor boj z mlini na veter, saj domala nikdar ne moremo zanesljivo zagotoviti, da nam čebele ne bodo nenadoma oslabele. Enkrat odmrejo na enem koncu, drugič na drugem, pa pri naprednih in manj naprednih, velikih in malih, enkrat pri sosedu, drugič pri meni, čeprav imava oba enake podnebno-pašne razmere. Uporabljava celo enaka zdravila in na enak način. No, lani je bila razlika v dimljenju en teden, toda to še ne more biti razlog, da sem sam izgubil skoraj vse čebelje družine, njemu so vse ostale. Iz dneva v dan poslušamo tožbe čebelarjev in zaman čakamo čudežno zdravilo, ki bo rešilo čebele in nas te težke in moreče nadloge.

Tako stanje vzbuja med čebelarji malodušje in občutek nemoči pred varoo. In mi? Po bližnjici seveda. Le kdo bi danes ubiral neznane poti? Najlažja pot pa je dimljenje. Če je bilo v začetku invazije potrebno v jeseni dimiti enkrat ali dvakrat, smo kasneje, ko to ni bilo več dovolj, pač dimili večkrat. Po potrebi seveda!

Danes že v uradnem glasilu Apimondie »Apiakti« beremo, da je potrebno z enim

od »učinkovitejših« akaricidov dimiti spomladi, poleti in jeseni. Za močnejše napadene čebelje družine je potrebnih kar 14 do 16 dimljenj! Vendar nekaterim čebelarjem niti to ni dovolj in dimijo po 20-krat ali večkrat v sezoni.

Ob takem stopnjevanju uporabe akaricidov ne bo prav nič presenetljivo, če bomo ob naslednji desetletnici dohiti izraelske čebelarje, ki dimijo 50-krat v sezoni, čeprav to utemeljujejo s celoletnim zaleganjem matic. Kako je v takih primerih z »žlahtnim darom narave«, pa je bolje molčati.

Vzpodbudno je, da je vedno več glasov, ki opozarjajo na pretirano uporabo akaricidov in na naravni način čebelarjenja. Čebele so v mnogih primerih same pokazale, da lahko kljubujejo zajedavcu tudi ob skromni uporabi akaricidov, v nekaterih primerih pa celo brez njih. Prav tu je treba iskati spodbudo za prilagoditev načina čebelarjenja glede na napadenost družine. Varoa ima na čebeljo družino prevelik vpliv, da bi lahko čebelarili tako kot v časih pred njo.

Poznam dolenjskega čebelarja-kranjičarja, ki nikakor ni hotel opustiti svojih priljubljenih panjev. Tako so delali družbo sodobnim panjem. Ko je prišla varoa, so se sodobni panji kmalu izpraznili, iz kranjičev pa še danes izletavajo čebele in se obnavljajo brez posebne čebelarjeve pomoči. Osnovni protivaroozni ukrep je naravno rojenje. Ob rojenju namreč propadejo vse čebele, okužene z varoo, z zajedavci vred,

(Referat na posvetovanju  
v Ljubljani leta 1989)

ker niso sposobne omogočiti družini preživetja v novem okolju. Ko se roj zbere v gručo, se temperatura močno dvigne. Po njihovih meritvah se pri močnejšem roju povzpne čez 40° C. Višja temperatura zelo razburi zajedavce, to pa povzroči njihov osip. Če je roj izpostavljen delovanju sončnih žarkov, so jim izpostavljene tudi preostale samičke zajedavca. Kadar pa so samičke izpostavljene višji temperaturi ali manjši vlagi, kot je v čebeljem gnezdu, to vpliva tudi na njihovo razmnoževanje. To je tudi razlog, zakaj priporočajo postavljanje panjev na sončno mesto.

Po zadnjih tujih raziskavah se je prirastek zajedavcev na čebelah, katerih stojišča so bila na sončnem mestu, zvišal za 11 odstotkov, medtem ko se je pri panjih na senčnem kraju prirastek zvišal za 21 odstotkov – torej se je podvojil. Podobno je bilo z zalego. V senci je napadenost na zalegi narasla za 33 odstotkov, medtem ko je v panjih na sončnem kraju narasla le za 19 odstotkov. Ti podatki veljajo za mesece avgust, september in oktober, to je prav za kritične mesece, ko se zajedavci močno razmnožijo. V poletnih mesecih razlike niso tako izrazite. Tudi sam si vse do letos, ko sem te podatke dobil, nikakor nisem znal pojasniti, zakaj so čebele, ki sem jih imel v senci, tako močno napadene z varoo, tiste na sončnem kraju pa ne.

Pa se vrnimo nazaj na roj in naravno gnezdo. Zanimiv je primer, ko mi je roj, preden sem ga ogrebel, pobegnil. V bližini je bila poljana ogrščice in roj je prek nje letel k novemu domu. Pregledal sem ves gozdni rob, če se ni morda kje ustavil in odpočil, pa ga, žal, ni bilo. Kar žal mi je bilo za njim. Naslednjega dne pa se je roj vrnil, in sicer prav iz iste smeri, v katero je odletel prejšnji dan, in se skoraj na istem mestu usedel na drevo. Priznam, da česa takega res nisem pričakoval. Zato sem ga v panju še posebno dobro opazoval. Jeseni, ko je bila okuženost še posebno velika, je od tega roja odpadlo najmanj zajedavcev. Sicer pa so tudi pozni roji-begavčki dokaz, da se čebele želijo z rojenjem znebiti zajedavcev.

Ne pripovedujem tega zato, da bi priporočal čebelarjenje v kranjičih na roje, čep-rav povpraševanje po čebeljih družinah in predvidena cena za letošnjo pomlad – 400 tisoč dinarjev – kar kliče po takem čebe-

larjenju, temveč zato, ker menim, da bi bilo dobro izkoristiti te pojave tudi pri narejanju umetnih rojev.

Pa še drobci iz čebeljega gnezda. V naravnem gnezdu so najožje ulice za čebele (široke so od 8 do 10 mm), širše so za trote, še širše za med. Nočem se spuščati v mere sodobnih panjev in vzroke zanje, ker to za sam pojav ni pomembno, pač pa je treba povedati, da je v ozkih ulicah potrebno za vzdrževanje klime manj čebel kot v širokih, to pa pomeni manjšo možnost prehajanja zajedavca v zalego. Mladice v ulici ob zalegi so namreč tisti prenosnik, prek katerega prehaja varoa v zalego in iz nje, ko se zležejo čebele. Sicer pa boste to lahko sami opazili v svojih panjih z ozkimi ulicami, če boste poskrbeli, da se ob prašenju ne bodo zaletavale vanje mladice iz sosednjih panjev. V teh panjih čebele gradijo manj trotovine, zato je razvoj zajedavcev tudi zaradi tega nekoliko nižji. In ko smo že pri kranjičih, ki so res dali manj medu, je treba povedati, da v primeru, ko v medišču napravimo razstojišča iz 10 na 9 satov, ni donos nič manjši kot v standardnem panju, le razvoj je zaradi ozkih ulic hitrejši. Sprejmite tudi to samo kot nasvet za boljši izkoristek teh panjev in nič drugega.

Izrojenec je po mojih izkušnjah bolj okužen kot roj. V njem ostane še zalega, v njej pa zajedavci. Res je zalege manj, saj matica pred rojenjem zmanjša zaleganje, ostane pa še del okuženih čebel, ki niso šle iz panja. Kljub temu pa izrojenec lažje preživi okužbo kot družina, ki ni rojila. Nastala je kratkotrajna prekinitev razvoja zajedavcev, mlada matica pa v veliki meri s potomstvom nadomesti okužene čebele. Pomembna sta tudi obilen donos cvetnega prahu in naravno čiščenje čebel, ki v pomlajeni družini nastane zaradi pospešene zaleganja. Zato bomo od čebelarjev pogosto slišali, da so ostali roji in izrojenci, plemenjaki pa so padli.

Zanimiv je podatek iz tujine. Ko so opazovali čebele v naravnem okolju, so ugotovili, da preživijo čebele v duplih celo tedaj, ko je njihova napadenost 50 do 70-odstotna, medtem ko v sodobnih panjih že 12-odstotna okuženost pomeni mejo, ko zajedavci že opazno škodujejo čebelam ob prezimovanju.

Morda še primer iz Istre, ki tudi zgovorno kaže na to, kako s sodobnimi (beri: ne-

naravnimi) posegi v življenje čebel vplivamo na njihov boj z varoo. Ob opazovanju čebel pri nekem starejšem čebelarju se mi je vtisnila v spomin nenavadna slika. Opazil sem čebelnjak s panji, iz katerih so za tisti čas čebele slabo izletavale, nekaj metrov stran pa preprost domač panj, ki mu domačini pravijo »tromba«, iz katerega so čebele vrele kot ob najboljši paši. Vsake-mu čebelarju je neprijetno, če dobi obisk, pa ima slabe čebele. Tudi ta mi je v opravičilo dejal: »Lansko jesen me je nek čebelar prepričal, da sem iztočil ves med in ga prodal, čebele pa nakrmil s sladkorjem. Tega dotlej še nikoli nisem napravil. Vedno sem čebelam odvzel samo višek medu, ostalo pa pustil za zimo. Kljub temu da proti varoi nisem uporabljal ničesar, sem vedno tudi točil. Vidite to, 'trombo'. Ta mi je odprla oči. Iz nje je težje jemati med, pa sem ga odvzel samo del, ostalega pa pustil čebelam.«

Tudi meni je odprla oči istrska »tromba«, pa ne zaradi krme. Tudi sam sem pogosto dal narejencem ali slabšim družinam z mlado matico pred zimo raje medeno satje, kot da bi jim s krmljenjem skrajševal življenjsko dobo, skrajšano že zaradi varoe. Spomnil sem se primera iz svojega čebelarstva, kjer je od manjše skupine panjev v vrsti ostal samo panj, ki je stal kak meter stran od vrste. Spoznal sem, kako usoden vpliv na razmnoževanje varoe ima zaletavanje čebel v samem čebelnjaku. V sredini vrste so bile vedno slabše čebele, zato je bilo tu tudi zaletavanje večje. Ko se prašijo mladice, ki so z zajedavci najbolj okužene, se jih veliko spraši v sosednje panje in tako se panji po okuženosti kmalu izenačijo. Iz močnejše okuženih panjev se zajedavci s pomočjo čebel »preselijo« v manj napadene, torej v tiste, ki mu omogočajo boljše pogoje za hitrejšo razmnoževanje. Izenačevanje okuženih panjev je še posebno veliko v prevoznih čebelnjakih, ki jih na novem pasišču postavimo drugače, kot so bili glede na strani neba postavljeni prej. Čebele se med seboj popolnoma pomešajo. Ne opazimo več čebel, ki so prej morda visele na bradah, tudi če je paša enaka. Pri tem ne pomaga kaj dosti postopno odpiranje žrel, mašenje s travo ipd. Če so v bližini še čebelnjaki drugih čebelarjev ali se križajo, oziroma sovpadajo celo smeri preletov, so vsa prejšnja prizadeva-

nja zaman. Tu je treba iskati vzrok za tako velike padce v prevoznih čebelnjakih.

Po mojih dosedanjih izkušnjah so med najpomembnejšimi pospeševalci hitrega razmnoževanja zajedavcev, s tem pa tudi hitrega padca čebeljih družin, po živalnosti in biološkem sestavu neizenačene družine (roji, izrojenci, narejenci, plemenjaki, brezmatične družine), združene v istem čebelnjaku.

Zgodilo se je, da je v čebelnjaku, v katerem so bili plemenjaki, roji, izrojenci in celo trije različni rodovi čebel, odmrlo 24 odstotkov čebeljih družin, med njimi tudi nekaj rojev. V drugem čebelnjaku, ki je stal na osamljenem mestu, napolnjen pa je bil samo z roji, ni v isti sezoni padla niti ena družina.

Omenil sem tri čebelje rodove. Pričakovale sem, da bo »zaspanka« pač bolje kljubovala zajedavcu, saj začne kasneje zalegati, s čimer se bo skrajšalo razmnoževalno obdobje zajedavca. V mojem čebelnjaku pa je najbolj kljubovala zajedavcem čebela iz sosednjih hribov, ki se je stoletja prilagajala podnebju in paši.

Morda bo zanimiv primer iz predlanske sezone, ki je, kot vemo, sledila dolgotrajni zimi, v kateri je odmrlo veliko število čebel. Od 42 panjev na tovornjaku mi je ostalo le 27 oslabeledih družin. Ker okužba na ostalih čebelnjakih ni bila tako huda, sem tvegal poizkus s čimbolj naravnim čebelarjenjem.

Pustil sem čebele pri miru, dokler se vreme ni ustalilo. Potem sem jim dal manjšo količino medenega čebeljega čaja. Gnezda sem zožil glede na moč družine in jih dobro toplotno zaščitil, tako da sem ob straneh gnezda dal pregradne satnike s ploščo stiroporja, ovito v PVC folijo. Tak PVC prtiček sem pod rešetko potisnil tudi na satnike in jo zadaj prepognil prek satnikov, ob njo pa prislonil penasto gumo (poliuretan), ki je zapognjena segala čez matično rešetko v medišče. Gnezdo je bilo na ta način precej podobno tistemu v kranjčju. Krmil sem v pitalniku pod sati (pa o tem kasneje). Tudi vsa ostala opravila sem poskušal opraviti tako, da bi čebele imele čim bolj naravne pogoje, da bi čim dlje živele in da bi se jih zunaj čim manj izgubilo. Vrbe ive ni bilo v bližini, zato sem v začetku razvoja v vrečah prinašal vrbove mačice in jih po šotorkah raztrosil pred tovornjakom. Čebele so nosile cvetni prah v panje s tako

vnemo, da so se rumeni cvetovi pobelili že v dobri uri.

Da življenja čebel nisem skrajševal z dimljenjem in predelavo sladkorja, je seveda razumljivo. Opustil sem tudi precej drugih pridobitev sodobnega čebelarjenja: obglavljanje trotoev, šarjenje po gnezdu, da bi preprečil rojenje ipd.

Ob koncu sezone sem dosegel naslednje rezultate: 27 spomladanskih slabičev je dalo okrog 2 toni medu ali točneje 72 kg na panj in povprečno 31 naravnih rojev, torej še vedno družino na panj.

Ne navajam vam teh podatkov zato, da bi čebelarili enako, saj tudi sam tako verjetno ne bom več. V prihodnje bom zagotovo poskrbel, da družine ne bodo tako močno oslabele. Rad pa bi vas opogumil, da bi spoznali, kako velika energija se skriva v naših čebelah, ki pa je, žal, ne znamo dovolj izkoristiti.

Iz omenjene izkušnje vam moram povedati še o dveh podrobnostih. Prva se nanaša na naravno čiščenje čebel sploh. Čebele, ki nabirajo cvetni prah, so običajno brez zajedavcev. Priseski zajedavca namreč izločajo lepljivo snov, ki mu omogoča trdno oprijemanje čebele. Če se ta snov zamaže z drobnimi prašnimi delci, se zajedavec razburi, s tem pa se mu zmanjša tudi sposobnost oprijemanja, zato je v takem primeru osip zelo velik. Če so čebele na dobri pelodni paši, je osip velik. Posebno velja to za kostonjevo pašo, ob kateri so pogoji za razvoj zajedavca tudi sicer zelo neugodni. Drevesa so na sončnih mestih, čebele se kopljejo v prahu, cvetni prah kostonja zelo privlači čebele, saj vemo, kako daleč letajo čebele ponj. Takrat je običajno tudi zelo toplo, torej suho ozračje, kar zajedavcu škoduje, pa še čebele zatrpajo medišče s cvetnim prahom, zato je manj zalege in na čebelah več zajedavcev. Ker je manj zalege, je v panju prostih več mladice, kar spet sprosti del čebel za nabiranje cvetnega prahu, posebno še, če je v neposredni bližini. Skratka, pelodna paša na domačem kostonju je po mojih dosedanjih izkušnjah tako pomembna, da jo nikdar ne opustim. Še posebno je dobrodošla kasnejša v višjih legah, ki nastopi običajno 1. julija.

Če čebeljem družinam malo pred koncem paše obnovimo še matice, imamo v panju idealne pogoje: pomlajeno čebeljo družino z obilno zalogo cvetnega prahu.

Rad bi opozoril na to, da kadar pravimo, da se na kostonjevi ali ob kostonjevi paši čebele dobro razvijejo, ne mislimo dobesedno, ker največji razvoj nastane po njej. Zato malo drugačen izraz ne bi smel povzročiti nesporazumov.

Kako pomembna je paša na kostonju, sem dodobra spoznal lansko sezono ob pozebi kostonja. Čeprav je zraslo okrnjeno cvetje, ni bilo ne medicinske ne cvetnega prahu. V času svojega čebelarjenja še nikdar nisem videl tako malo koškov kot tokrat, toda tudi nikdar nisem imel tako velikih težav z varoo kot prav to leto.

Morda velja omeniti še nek pojav, ki nastane ob nabiranju cvetnega prahu in ki je zelo verjetno imel velik vpliv na lanske katastrofalne razmere v našem čebelarstvu. Ko čebela zapusti panj, je na njenem telesu električni naboj, naboj pa je tudi na pašnikih, le da je nasprotna polarnosti. Med obema nabojema zato obstaja medsebojna privlačnost. Prašni delci se kar oprimejo čebeljih dlačic. Naboj in s tem medsebojna privlačna sila pa se močno zmanjša, če je zrak vlažen ali po dežju, saj nastane odvod oziroma zmanjšanje elektrenine. Donos cvetnega prahu se zmanjša. Zmanjšanje naboja pa pri rastlini nastane tudi tedaj, ko se zmanjšajo elektrokemični procesi v rastlini, saj so pogoj za nastanek naboja na pašnikih. Ob suši se zato naboj na prašnikih močno zmanjša, s tem pa se zmanjša tudi zmožnost čebel za nabiranje cvetnega prahu. Zato ni dovolj, če »ugotovimo«, da imajo čebele v okolici čebelnjaka dovolj rožic, temveč je pomembno, ali čebele iz teh rožic tudi nosijo cvetni prah. Čebela se že v ugodnih pašnih razmerah zamudi do pol ure, da nabere koška, če pa so razmere za nabiranje cvetnega prahu neugodne, se čas nabiranja močno podaljša ali pa celo preneha.

Če so pogoji ugodni, so čebele kar rume ne od cvetnega prahu; v tem primeru pa se čebele najbolj naravno očistijo zajedavcev. Zato sam nikoli ne opustim pelodne paše na domačem kostonju, ogrščici, ki jo sedaj tudi v Sloveniji precej sejejo, in pa seveda prvi paši, to je paši na vrbi ivi. Ta namreč daje čebelam odlični start v sezono, če je le dovolj blizu, da se ob naglih vremenskih spremembah čebele ne izgubljajo zaradi podhladitev.

In ko smo že pri spomladanskih ohladit-



vah, še en podatek iz prakse. Do prihoda varoe smo čebelarili tako, da smo spomlad ob cvetenju ive dali nad rešetko pelodne pogače. Ko je čebelar Jože Rotar začel priporočati dodajanje pogač na dno panja, smo mu z menoj vred kar po vrsti oporekali.

Ko pa sem se znašel pred njegovim čebelnjakom in primerjal živalnost njegovih čebel z mojimi, sem začel razmišljati, kaj je pravzaprav s takim načinom krmljenja.

Njegovo razlago, da pač jemljejo čebele pogačo le tedaj, ko je dovolj toplo in lahko nosijo brez nevarnosti tudi potrebno vodo, sem kmalu dopolnil tudi s tujimi viri, kjer trdijo, da je to najbolj naravni način krmljenja, saj čebele vso hrano nosijo od zunaj (pašne čebele), in da prav tak pritok hrane najbolj stimulira razvoj čebelje družine. Ob tem pa nastane tudi bolj ugoden razpored toplote v gnezdu in zato bolj razvojni. Matice prej zaleže spodnji del satja nad krmo.

Meni pri tej metodi ni bilo všeč le to, da so čebele zgrizle polivinil in ga začele vlačiti iz panja, zaradi česar bi se družina lahko tudi zadušila. Zato sem priredil posebne pitalnike iz plastike in namesto pogače uporabil pasto, s čimer so dobile čebele več potrebne vode. V posodico sem položil tri lesene paličice in prek njih položil polivinilni trak, 1 mm ožji od posodice, tako da so čebele skozi nepokriti del prihajale po pasto. Posodico sem odrezal tako visoko, da sem jo lahko potisnil pod šipke. Šibkejšim družinam sem dal eno posodico, močnejšim pa dve. Potisnil pa sem jih čim bližje čebelam.

Mislím, da omenjene rezultate poskusa lahko v veliki meri pripišemo, poleg ostalega, tudi temu načinu krmljenja. Seveda pa ni nič manj pomembno tudi tisto, kar se v takih pitalnikih nahaja, to pa je že druga tema, ki bi zahtevala posebno obravnavo.

V zadnjih letih sem si v praksi pridobil nekaj izkušenj, ki so morda drugačne od vaših, saj niti dva kraja nimata enakih podnebno-pašnih razmer. Ne ponujam jih kot priporočilo, temveč kot izkušnje, iz katerih lahko kaj pridobimo.

1. Hladno prezimovanje čebeljih družin. To velja še posebej za močne čebele družine.

2. Ob nastanku ustaljenega vremena in ob cvetenju prvih medovitih rastlin, npr. vrbe ive, dobro toplotno zaščitimo panje.

3. Oslabelim čebeljim družinam dodajamo pelodne pogače na dno panjev.

4. Poskrbimo za čim manjše zaletavanje čebel v sosednje panje (barvanje, orientirji, razmestitev panjev, usmeritev prevoznega čebelnjaka ipd.).

5. Uporabljam naravne in umetne roje ter pašo na pelodonosnicah, da se čebele naravno očistijo zajedavcev.

6. V istem čebelnjaku imejmo samo izenačene čebele družine, in sicer tako glede na živalnost kot tudi na biološko stanje.

7. Čebelarimo s čebeljimi rodovi, prilagojenimi podnebno-pašnim razmeram kraja čebelarjenja ter redno pomlajujemo čebele družine.

8. Zagotovimo reden pritok hrane v panj, še posebej pazimo na dotok beljakovinske hrane. Ob pomanjkanju cvetnega prahu dodamo beljakovinske pogače (na primer ob medenju hoje).

9. Panje ali čebelnjak postavimo na suh, sončne in zaveten kraj.

10. Skrbimo za redno obnovo satja, ker se po nekaterih podatkih v starem satju, v satju z zmanjšanim premerom celic, zajedavec hitreje razmnožuje.

11. Na pozne jesenske paše vozimo samo očiščene čebele (žepki!).

12. Z načinom čebelarjenja zaviramo razmnoževanje zajedavca do tedaj, ko lahko po navodilu proizvajalca akaricida tega tudi res učinkovito uporabimo. To pa je čas, ko v čebelji družini ni zalege in v panju ne medu za točenje.

Morda mnogim med vami pomeni zadnji odstavek že preteklost, vendar bodimo realni. Nekateri mlini meljejo zelo počasi in lahko bo minilo še kar nekaj časa do tedaj, ko se bo vsak izmed nas brez skrbi srečal z nekdanjo slavno dalmatinsko rožico v novi preobleki, ki je mnogim čebelarjem pomagala, da niso letošnje katastrofalne izgube še večje.